

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญ

สืบเนื่องจากพระราชดำริของสมเด็จพระนางเจ้าฯบรมราชินีนาถเมื่อ 11 สิงหาคม พ.ศ. 2538 ความว่าธรรมชาติแวดล้อมของเราไม่ว่าจะเป็นแผ่นดิน ป่าไม้ แม่น้ำ ทะเลและอากาศ มิได้เป็นเพียงสิ่งสวยงามๆ งามๆ เท่านั้น หากแต่เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตของเราและการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมของเราไว้ให้ดีนี้ก็เท่ากับเป็นการปกป้องรักษาอนาคตไว้ให้ลูกหลานของเราด้วย ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ยุทธศาสตร์ที่ 2 การสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม ข้อ 2.3 การเสริมสร้างศักยภาพชุมชนการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนและสร้างความเข้มแข็งการเงินฐานรากตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อให้ชุมชนพึ่งพาตนเองได้ มีสิทธิในการจัดการทุน ที่ดิน ทรัพยากรในชุมชน นโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2560-2564) ยุทธศาสตร์การวิจัยที่ 1 เร่งส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาเพื่อให้บรรลุเป้าหมายและตอบสนองต่อประเด็นเร่งด่วนตามยุทธศาสตร์และแผนพัฒนาประเทศและภารกิจของหน่วยงานโดยรัฐลงทุนเพื่อการวิจัยและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง กลยุทธ์ที่ 1 เร่งเสริมสร้างและสนับสนุนให้หน่วยงานและนักวิจัยผลิตผลงานวิจัยองค์ความรู้ นวัตกรรมและเทคโนโลยีจากงานวิจัยในรูปแบบสหวิทยาการและบูรณาการความร่วมมือจากหลายหน่วยงานเพื่อมุ่งเป้าสนองต่อเป้าหมายการพัฒนาประเทศและภารกิจของหน่วยงาน ยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติรายประเด็น ยุทธศาสตร์ที่ 4 ด้านความหลากหลายทางชีวภาพ ยุทธศาสตร์ประเทศ ยุทธศาสตร์ที่ 4 การสร้างโอกาสความเสมอภาคและการเท่าเทียมกันทางสังคม ในประเด็น การสร้างความมั่นคงและลดการเหลื่อมล้ำทางด้านเศรษฐกิจและสังคม สอดคล้องกับนโยบายรัฐบาล/เป้าหมายรัฐบาล ข้อที่ 3. การลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมและสร้างโอกาสการเข้าถึงบริการของภาครัฐและสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ยุทธศาสตร์ที่ 2 การผลิตผลงานวิจัยเพื่อพัฒนาท้องถิ่นและผลงานวิชาการที่มีคุณภาพกลยุทธ์ที่ 1 เร่งสร้างผลงานวิจัยแก้ไขปัญหาชุมชนและพัฒนาท้องถิ่น

จังหวัดจันทบุรีและตราดทั้งสองจังหวัดมีภูมิประเทศที่มีพื้นที่ติดต่อชายฝั่งทะเลอ่าวไทยทำให้ชุมชนชายฝั่งทั้งสองจังหวัดมีอาชีพทำประมงพื้นบ้านซึ่งอาชีพประมงพื้นบ้านจำเป็นต้องพึ่งพาอาศัย

กับความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรท้องทะเลและชายฝั่งเป็นหลักโดยปัจจุบันชาวบ้านซึ่งมีอาชีพประมงพื้นบ้านต่างประสบปัญหาการแย่งชิงทรัพยากรในพื้นที่ระหว่างเรือประมงพื้นบ้านและเรือประมงพาณิชย์ที่เข้ามาครอบงำทรัพยากรต่างๆ ด้วยเครื่องมือที่ทันสมัยและมีประสิทธิภาพสามารถจับสัตว์น้ำได้คราวละมากๆ พร้อมกับการทำลายทรัพยากรสัตว์น้ำวัยอ่อนที่เป็นต้นทุนในการประกอบอาชีพประมงพื้นบ้านนอกจากนี้ยังรวมไปถึงการตรากฎหมายในลักษณะเอื้อประโยชน์ต่อกลุ่มนายทุนแสดงให้เห็นถึงความเหลื่อมล้ำทางสังคมระหว่างคนจนกับคนรวยที่สะท้อนให้เห็นถึงโอกาสในการเข้าถึงทรัพยากรที่แตกต่างกันโดยสิ้นเชิง

ขณะที่สถานการณ์ความเหลื่อมล้ำทางสังคมของประเทศไทยที่นับวันจะทวีความรุนแรงและส่งผลกระทบต่อและก่อให้เกิดความขัดแย้งในสังคมในปัจจุบันในทุกภาคส่วนของสังคมทั้งทางตรงและทางอ้อมเนื่องจากการกระจุกตัวของความร่ำรวยอยู่ในกลุ่มคนจำนวนน้อยโดยเฉพาะในกลุ่มที่ร่ำรวยที่สุดหรือมีฐานะทางเศรษฐกิจดีเนื่องจากโครงสร้างเศรษฐกิจที่เอื้อประโยชน์นายทุนมากกว่าเจ้าของแรงงาน การกระจายบริการพื้นฐานของรัฐมีความเหลื่อมล้ำทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพอันเป็นผลจากการพัฒนาที่กระจุกตัวอยู่ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลรวมทั้งเมืองใหญ่ การบริหารจัดการโครงสร้างภาษียังไม่เป็นธรรมจึงไม่ช่วยสนับสนุนการกระจายผลประโยชน์จากการพัฒนาได้อย่างทั่วถึง ปัญหาระบบกรรมสิทธิ์ที่ดินซึ่งมีความเหลื่อมล้ำในการถือครองที่ดินที่ส่วนใหญ่อยู่ในมือของนายทุนเพียงไม่กี่คน ปัญหากรรมสิทธิ์รวมไปถึงความขัดแย้งระหว่างประชาชนกับภาครัฐเพราะคนจนยังไม่สามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้อย่างทั่วถึง การบริหารราชการแผ่นดินที่ขาดประสิทธิภาพและความโปร่งใสในการดำเนินนโยบายสาธารณะ การจัดบริการสาธารณะเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนที่ยังขาดประสิทธิภาพประสิทธิผลรวมไปถึงสถานการณ์ทางการเมืองที่ยังไม่เป็นประชาธิปไตยและสภาวะเศรษฐกิจที่ตกต่ำทั้งในและต่างประเทศ มีการย้ายฐานการผลิตและปิดกิจการเนื่องจากนักลงทุนในต่างประเทศไม่เชื่อมั่นในการลงทุนยิ่งเสมือนเป็นการเติมปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสังคมของประเทศไทยให้หนักขึ้นแม้รัฐบาลปัจจุบันจะมีนโยบายและประกาศให้ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสังคมเป็นวาระแห่งชาติที่ต้องทำการปฏิรูปเพื่อแก้ไขปัญหาให้เร็วที่สุดแต่ในทางปฏิบัติกลับทำได้น้อยมากเนื่องจากข้อจำกัดหลายๆ ประการ

สำหรับในภาคการประมงนั้นนอกจากการเปลี่ยนแปลงแก้ไขพระราชบัญญัติการประมงที่มีการกำหนดกฎเกณฑ์การทำประมงที่เข้มงวดขึ้นในทุกๆ เรื่องทั้งขนาดเรือ อุปกรณ์การทำประมง ภาษี การกำหนดให้เรือประมงทุกลำต้องมีทะเบียนเรือ การกำหนดให้เรือทุกลำต้องมีได้กัปตันผู้ควบคุมเรือ

เป็นต้น ทำให้การออกจับสัตว์น้ำของชาวประมงเป็นไปด้วยความยากลำบากแล้วปัจจุบันยังมีแนวคิดในการแก้ไขพระราชบัญญัติการประมงที่จำกัดแนวเขตพื้นที่ทำการประมงของประมงพื้นบ้านให้อยู่ในพื้นที่จำกัดเพียง 3 ไมล์ทะเลในลักษณะที่เอื้อต่อกลุ่มนายทุนมากกว่า ทำให้ประมงพื้นบ้านได้รับผลกระทบเป็นอย่างมาก ถ้าสถานการณ์ความเหลื่อมล้ำยังคงลุกลามต่อไปจนถึงวันหน้าอาจนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางสังคมอย่างถอนรากถอนโคน แต่จากการลงพื้นที่วิจัยทำให้พบว่า มีโอกาสที่จะสกัดกั้นปัญหาความเหลื่อมล้ำไม่ให้ขยายวงกว้างโดยใช้เครือข่ายประชาสังคมกลุ่มประมงพื้นบ้านได้

สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ (วช.) สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) และมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จังหวัดจันทบุรีได้ดำเนินโครงการวิจัย ที่ส่งผลกระทบต่อ การสร้างความเข้มแข็งทางสังคมอย่างยั่งยืนของจังหวัดจันทบุรีมาอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547 พ.ศ. 2548 จนถึงปี พ.ศ. 2555 โครงการวิจัยและนวัตกรรมเพื่อถ่ายทอดเทคโนโลยีสู่ชุมชนฐานราก กรณีศึกษาการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติด้วยการสร้างเครือข่ายกลุ่มประมงชายฝั่งทะเล จันทยัตหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาชาวบ้าน ชลพรรณ ออสปอนพันธ์และคณะ (2555) จากการลงพื้นที่พบว่าเครือข่ายจังหวัดจันทบุรีมีกลุ่มประมงพื้นบ้านไม่น้อยกว่า 25 กลุ่ม แต่การขับเคลื่อนของเครือข่ายยังอาศัยบทบาทของภาครัฐเป็นแกนนำ ปี พ.ศ. 2556 โครงการวิจัยเชิงบูรณาการความหลากหลายทางชีวภาพ กรณีศึกษาการอนุรักษ์และฟื้นฟูความหลากหลายทางชีวภาพของชุมชนคลองปากน้ำแฉมหนู ด้วยปุยอินทรีย์ชีวภาพชนิดน้ำยัตหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาชาวบ้าน ชลพรรณ ออสปอนพันธ์และคณะ (2556) พบว่ามีความเหลื่อมล้ำคือแกนนำประมงพื้นบ้านนั้นที่มีที่ดินเป็นของตนเองสามารถประกอบอาชีพเสริมนอกเหนือจากการทำประมงได้ทำให้ดำรงชีวิตสามารถอยู่ได้โดยไม่ต้องดิ้นรนมาก แต่ในทางกลับกันชาวประมงพื้นบ้านที่ไม่มีที่ดินเป็นของตนเองและมีรายได้จากอาชีพประมงพื้นบ้านเป็นหลักเมื่อเกิดปัญหาขึ้นต้องดิ้นรนหาอาชีพเสริมเพื่อจุนเจือครอบครัวเช่นรับจ้างก่อสร้างเพราะรายได้จากการประกอบอาชีพประมงอย่างเดียวไม่เพียงพอต่อภาระรายจ่ายของครอบครัว ปี พ.ศ. 2557 โครงการบูรณาการการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาคุณค่าความหลากหลายทางชีวภาพ กรณีศึกษาการอนุรักษ์และฟื้นฟูแหล่งหญ้าทะเลของกลุ่มประมงชายฝั่งสนามไชยยัตหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาชาวบ้าน ชลพรรณ ออสปอนพันธ์และคณะ (2557) พบว่า มีความเหลื่อมล้ำคือแกนนำนอกจากจะเป็นนักอนุรักษ์แล้วยังถือว่าเป็นนายทุนด้วยเพราะนอกจากมีอาชีพประมงพื้นบ้านแล้วยังเป็นเจ้าของสวนผลไม้ เจ้าของเรือประมงและเจ้าของร้านรับซื้ออาหารทะเลเพื่อขายปลีกและแปรรูปส่งดังนั้นจึงไม่ได้รับผลกระทบจากปัญหาทรัพยากรทางทะเลที่ลดลงแต่กลับต้องโชคร้ายที่บุคคลในครอบครัวต้องเสียชีวิตก่อนวัยอันควรด้วยโรคมะเร็งในระยะเวลาไล่เลี่ยกันแต่สำหรับ

ชาวประมงพื้นบ้านรายอื่นๆ ที่ไม่มีที่ดินเป็นของตนเองนั้นต้องอาศัยอาชีพประมงเป็นหลักและได้รับผลกระทบโดยตรงจากปัญหาทรัพยากรธรรมชาติที่ลดลงทำให้ต้องดิ้นรนทุกวิถีทางที่จะทำให้อยู่รอดทำงานหนักเอาเบาสู้ท่ามกลางแสงแดดที่ร้อนเปรี้ยง ปี พ.ศ. 2558 โครงการบูรณาการการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาคุณค่าความหลากหลายทางชีวภาพ ทัศนศึกษาการอนุรักษ์และฟื้นฟูแหล่งหญ้าทะเลของกลุ่มประมงชายฝั่งสนามไชยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาชาวบ้าน ชลพรรณ ออสปอนพันธ์และคณะ (2558) พบว่า มีความเหลื่อมล้ำคือกลุ่มประมงพื้นบ้านสนามไชยมีความได้เปรียบกลุ่มประมงพื้นบ้านพื้นที่อื่นเนื่องจากมีภาครัฐที่คอยสนับสนุนส่งเสริมได้แก่ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบนอันเนื่องมาจากพระราชดำริทำให้มีการแก้ไขปัญหาและฟื้นฟูทรัพยากรอยู่เสมอทำให้พื้นที่รอบๆ มีความอุดมสมบูรณ์แตกต่างจากกลุ่มประมงพื้นบ้านที่อื่นๆ เช่นกลุ่มประมงพื้นบ้านปากคลองเกาะเปริด อำเภอแหลมงสิงห์ ที่ไม่ได้อยู่ในเขตความรับผิดชอบของศูนย์คุ้งกระเบนที่ประสบปัญหานับวันทรัพยากรทางทะเลลดลงจากการปล่อยน้ำเสียจากนาุ้ง แมงกะพรุนลดลงและยิ่งเมื่อมีพายุลมแรงหรือคลื่นโตก็ไม่สามารถออกไปทำมาหากินได้ ทำให้มีผลกระทบต่อรายได้ที่ใช้จ่ายในครอบครัวบุตรหลานได้เรียนต่อน้อยลง หลายครอบครัวต้องอพยพย้ายถิ่นฐานเพื่อหาอาชีพที่ดีกว่าเดิม ปี พ.ศ. 2558 พงศธร จันทรตรีและคณะ (2558) ได้ศึกษาโครงการวิจัยบูรณาการการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาคุณค่าความหลากหลายทางชีวภาพ ทัศนศึกษาการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าแสมเพื่อลดการกัดเซาะชายฝั่งบ้านเกาะแหมะแหลมหญ้ายึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาชาวบ้าน พบความเหลื่อมล้ำคือชาวบ้านที่เป็นเจ้าของที่ดินไม่สามารถใช้ประโยชน์จากที่ดินของตนเองได้เนื่องจากข้อจำกัด ทั้งสภาพพื้นที่และทางกฎหมายเพราะพื้นที่ดินนั้นถูกกัดเซาะชายฝั่งไปหมดจนแปรสภาพจากนาข้าวกลายเป็นทะเลทำให้ชาวบ้านไม่มีที่ดินทำกินและเกิดความระแวงว่ารัฐจะมายึดที่ดินของตนทำให้เกิดความขัดแย้งระหว่างประชาชนกับหน่วยงานของรัฐทั้งทางตรงและทางอ้อม ปีพ.ศ. 2559 โครงการวิจัยการบูรณาการการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาคุณค่าความหลากหลายทางชีวภาพ ทัศนศึกษาการบริหารจัดการทรัพยากรหอยลายของกลุ่มประมงพื้นบ้านแหลมเทียนยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาชาวบ้าน ชลพรรณ ออสปอนพันธ์และคณะ (2559) พบว่ากลุ่มประมงพื้นบ้าน ที่มีความเข้มแข็งและสามารถจัดการทรัพยากรในพื้นที่ได้แก่หอยลายได้อย่างมีประสิทธิภาพเนื่องจากในอดีตที่ผ่านมาชุมชนบ้านแหลมเทียนต้องประสบปัญหาการเข้ามาของเรือลากหอยลายจากต่างถิ่นเข้ามาออบโกยทรัพยากรต่างๆในพื้นที่จนสร้างความเสียหายให้กับทรัพยากรธรรมชาติ คุณภาพน้ำเสีย ทรัพยากรหอยลายลดลงและยังทำให้ทรัพยากรการทำประมงของชาวบ้านในพื้นที่เสียหายจนนายละเว รัตนวาร ผู้ใหญ่บ้านและนายมนตรี ธรรมโชติ ประธานกลุ่มประมงพื้นบ้านแหลมเทียนและแกนนำต้องลุกขึ้นมาต่อสู้เพื่อปกป้องทรัพยากรในพื้นที่ของตนเอง ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2556 ด้วยการรวมกลุ่มประมงชาวบ้านมีอาชีพคราดหอยลายในบริเวณแหลมเทียน

ตำบลอ่าวใหญ่ในช่วงเวลาประมาณ 1 ทุ่มของทุกชาวบ้านที่จำนวน 30 ครัวเรือนมาประชุมถึงปัญหา และหาทางออกและทำข้อตกลงกติกาจนได้ผลประชาคมแล้วจึงทำข้อตกลงเป็นลายลักษณ์อักษร ว่าการคราดหอยลายในพื้นที่โดยใช้อุปกรณ์กระต๊อบหอยและดับเครื่องเรือในระหว่างกระต๊อบหอยโดย อนุญาตให้กระต๊อบหอยได้ในเวลาวันจันทร์-ศุกร์ ตั้งแต่เวลา 06.00-16.00 น หยุดวันเสาร์-อาทิตย์ หลังต้องเลิกเพราะเป็นเวลาของพวกวางอวน วางลอบ ใครฝ่าฝืนมีความผิดและมีบทลงโทษ มีการ กำหนดเขตอนุรักษ์ 3,000 เมตรที่ห้ามเรือทุกชนิดทำการประมงในพื้นที่เด็ดขาด มีการตั้งหน่วยลาดตระเวนโดยสนับสนุนขององค์การบริหารส่วนตำบลอ่าวใหญ่ นายกองค้การบริหารส่วนตำบล อ่าวใหญ่ได้สนับสนุนเงินส่วนตัว ในการจัดซื้อน้ำมันเรือเนื่องจากไม่มีระเบียบที่มอบอำนาจเบิกจ่าย งบประมาณสนับสนุนและรวมไปถึงการออกใบอนุญาตให้กับหน่วยลาดตระเวนในพื้นที่จนถึง พ.ศ. 2559 จึงสามารถแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นได้สำเร็จและมีศักยภาพในการเป็นกลุ่มประมงพื้นบ้าน ต้นแบบในการแก้ไขปัญหาได้

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จังหวัดจันทบุรีได้กำหนดปรัชญาไว้ว่าเป็นสถาบันอุดมศึกษา เพื่อการพัฒนาท้องถิ่นและกำหนดวิสัยทัศน์ไว้ว่า มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีเป็นมหาวิทยาลัย แห่งการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการผลิตบัณฑิตและบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นและภูมิปัญญาสากลเพื่อการ พัฒนาท้องถิ่นให้เกิดความเข้มแข็งและยั่งยืนการแก้ไขปัญหาชุมชนและพัฒนาท้องถิ่นด้วยการ ลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมของเครือข่ายประมงพื้นบ้านตราดและจันทบุรีจะเกิดผลในทางปฏิบัติได้ นั้น นอกจากมาตรการบังคับใช้กฎหมายและการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่รัฐบาลแล้วความร่วมมือ ของภาคประชาชนในลักษณะองค์กรชุมชนหรือเครือข่ายกลุ่มประมงพื้นบ้านโดยยึดหลักเศรษฐกิจ พอเพียงและภูมิปัญญาชาวบ้านก็มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ด้วยเหตุนี้ทำให้นักวิจัยจำเป็นต้องค้นคว้า ใฝ่หาและพัฒนาตนเองให้รอบรู้หลากหลายสาขาวิชาเพื่อค้นหาปัญหาแนวทางออกของปัญหาที่จะ นำไปสู่การแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสังคมได้อย่างยั่งยืน

การที่จะลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมของเครือข่ายประมงพื้นบ้านตราดและจันทบุรีให้สำเร็จ นั้นจำเป็นต้องมีการรื้อโครงสร้างของระบบให้สามารถเข้าถึงทรัพยากรธรรมชาติได้อย่างทั่วถึงเป็น ธรรมและต้องฟื้นฟูให้ความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติกลับคืนมาและนำไปสู่การบริหาร จัดการทรัพยากรของกลุ่มประมงพื้นบ้านให้สามารถมีอำนาจต่อรองผลประโยชน์และรับมือกับ สถานการณ์ปัญหาประเด็นใหม่ๆ ที่หลากหลายและรุนแรง คณะวิจัยเห็นพ้องต้องกันว่ามีความจำเป็น อย่างเร่งด่วนที่จะต้องดำเนินการลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมเครือข่ายประมงพื้นบ้านตราดและ จันทบุรีเพื่อนำไปสู่การยกระดับคุณภาพชีวิตและการพัฒนาอย่างยั่งยืน ดังนั้นประเด็นคำถามวิจัย

สำคัญคือจะทำอย่างไรที่จะค้นหารูปแบบและกระบวนการลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมของเครือข่าย
ประมงพื้นบ้านตราดและจันทบุรีด้วยหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาชาวบ้าน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบและกระบวนการลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมของเครือข่ายประมงพื้นบ้านตราดและจันทบุรี
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบสาเหตุและผลกระทบความเหลื่อมล้ำทางสังคมของเครือข่ายประมงพื้นบ้านตราดและจันทบุรี
3. ศึกษาวิธีการขับเคลื่อนการนำนโยบายไปปฏิบัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเครือข่ายประมงพื้นบ้านจังหวัดจันทบุรีและตราดยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาชาวบ้าน

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตเนื้อหา/ตัวแปร

เนื้อหาในการวิจัยครั้งนี้ คือ การลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมของเครือข่ายประมงพื้นบ้านตราดและจันทบุรีด้วยหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาชาวบ้านขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ กลุ่มประมงพื้นบ้านจังหวัดตราดและจังหวัดจันทบุรีทั้งหมด

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ 1) กลุ่มประมงพื้นบ้านแหลมเทียน 2) กลุ่มประมงพื้นบ้านอ่าวกรูด 3) กลุ่มประมงพื้นบ้านปากน้ำแฉมหนู 4) กลุ่มประมงพื้นบ้านท่าแคลง 5) ชมรมอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติอ่าวบางกะไชย 6) กลุ่มประมงพื้นบ้านบ้านปากคลอง 7) กลุ่มประมงพื้นบ้านแหลมสน 8) กลุ่มประมงพื้นบ้านแหลมไปะ

ขอบเขตด้านสถานที่

- 1) บ้านแหลมเทียน พื้นที่หมู่ 1 และ หมู่ 6 ตำบลอ่าวใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดตราด
- 2) บ้านห้วงน้ำขาว พื้นที่หมู่ 1 และ หมู่ 3 ตำบลห้วงน้ำขาว อำเภอเมือง จังหวัดตราด
- 3) บ้านท่าแคลง พื้นที่หมู่ 7 ตำบลสนามไชย อำเภอนายายอาม จังหวัดจันทบุรี
- 4) บ้านปากน้ำแฉมหนู พื้นที่หมู่ 8 และ หมู่ 9 ตำบลตะกาดเจ้า อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี
- 5) บ้านคลองปลาตุ๊กพื้นที่ หมู่ 3 และ หมู่ 6 ตำบลบางกะไชย อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี

- 6) บ้านปากคลอง หมู่ 6 ตำบล เกาะเป็ด อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี
 ขอบเขตด้านระยะเวลา
 1 ตุลาคม พ.ศ. 2560 ถึง 30 กันยายน พ.ศ. 2561

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. รูปแบบหมายถึงแบบจำลองที่ย่อส่วนมาจากของจริงในที่นี้หมายถึงการสร้างรูปแบบลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมของเครือข่ายประมงพื้นบ้านตราดและจันทบุรี
2. กระบวนการหมายถึงขั้นตอนการทำให้สิ่งหนึ่งตั้งแต่ต้นจนสำเร็จในที่นี้หมายถึงแบบจำลองลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมจากเครือข่ายประมงพื้นบ้านตราดและจันทบุรี
3. ลดความเหลื่อมล้ำหมายถึงความพยายามของเครือข่ายกลุ่มประมงพื้นบ้านตราดและจันทบุรีที่จะลดช่องว่างทางสังคมที่แตกต่างกันให้น้อยลงเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงทุนเข้าถึงการรักษาพยาบาลเข้าถึงทรัพยากรชายฝั่งที่อุดมสมบูรณ์
4. เครือข่ายประมงพื้นบ้านหมายถึงกลุ่มประมงพื้นบ้านของจังหวัดตราดและจันทบุรีที่มาร่วมตัวกันทำกิจกรรมฟื้นฟูทรัพยากรชายฝั่งและลดความเหลื่อมล้ำ กลุ่มประมงพื้นบ้านจังหวัดตราด ได้แก่ กลุ่มประมงพื้นบ้านแหลมเทียน กลุ่มประมงพื้นบ้านอ่าวกรูด กลุ่มประมงพื้นบ้านแหลมสน กลุ่มประมงพื้นบ้านแหลมโป๊ะ กลุ่มประมงพื้นบ้านจังหวัดจันทบุรี ได้แก่ กลุ่มประมงพื้นบ้านปากน้ำแหลมหนู กลุ่มประมงพื้นบ้านท่าแฉ่ง กลุ่มประมงพื้นบ้านบ้านปากคลอง ชมรมอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ อ่าวบางกะไชย

ผลประโยชน์ที่ได้รับ

1. ได้รูปแบบและกระบวนการลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมของเครือข่ายประมงพื้นบ้านตราดและจันทบุรี
2. ได้ทราบสาเหตุและผลกระทบความเหลื่อมล้ำทางสังคมของเครือข่ายประมงพื้นบ้านตราดและจันทบุรี
3. ได้ทราบวิธีการขับเคลื่อนการนำนโยบายไปปฏิบัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเครือข่ายประมงพื้นบ้านจังหวัดจันทบุรีและตราดยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาชาวบ้าน ได้แก่ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ ได้แก่ องค์กรบริหารส่วนตำบลอ่าวใหญ่

องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยน้ำขาว องค์การบริหารส่วนตำบลตะกาดเง้า องค์การบริหารส่วนตำบล
บางกะไชย องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเปริด และเทศบาลตำบลสนามไชย

4. กลุ่มประมงพื้นบ้านแหลมเทียน แหลมสน ห้วยน้ำขาว ปากน้ำแหมหนู บางกะไชย
และท่าแฉลง ได้ยกระดับคุณภาพชีวิต

5. กลุ่มประมงพื้นบ้านจังหวัดตราดและจันทบุรี มีรายได้เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ 80

6. ประชาชนมีความพึงพอใจต่อการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลและเทศบาล
ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80

7. เกิดเครือข่ายองค์กรชุมชน 1 เครือข่าย คือ เครือข่ายประมงพื้นบ้านตราดและจันทบุรี

8. ชายฝั่งทะเลตราดและจันทบุรีเกิดความหลากหลายทางชีวภาพ ปริมาณทรัพยากรสัตว์น้ำ
เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ 60

9. เศรษฐกิจของกลุ่มประมงพื้นบ้าน ชุมชนเครือข่ายประมงพื้นบ้านมีความเข้มแข็งไม่น้อย
กว่า 7 ชุมชน

10. เครือข่ายประมงพื้นบ้านมีโอกาสเข้าถึงบริการของภาครัฐไม่น้อยกว่าร้อยละ 80

11. เครือข่ายประมงพื้นบ้านตราดและจันทบุรีเกิดจิตสำนึกถึงคุณค่าความเป็นคนเท่าเทียม
กัน

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

กรอบแนวความคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวความคิดในการวิจัย